sikt kan hjelpe. I mellomtiden får vi fortsette å behandle ofrene.

Til sist, til forfatteren: Hva med å få mobberne i tale? Eller de som så på, men ikke gjorde noe? Kanskje har de informasjon som vi trenger for å løse «mobbe-gåten»?

Gunilla Klensmeden Fosse

DPS Nidaros

St. Olavs hospital

God dansk hudbok

Wulf HC, Andersen KE, Thestrup-Pedersen K et al.

Klinisk dermatologi og venerologi

3. utg. 312 s, ill. København: Munksgaard

Danmark, 2010. Pris DKK 548

ISBN 978-87-628-0949-9

Mange studenter foretrekker lærebøker på et skandinaviske språk, helst norsk eller dansk. Denne læreboken på dansk i dermatologi og venerologi har lenge vært anbefalt litteratur ved norske læresteder og fore-

ligger nå i sin tredje og reviderte utgave.

Fremstillingen er i stor grad basert på symptomer og kliniske funn som danner grunnlaget for klinisk diagnostikk. Teksten, som er poengtert og lett å lese, er ledsaget av mange og gode bilder, alle i farger. Forfatteren legger i omtalen av dermatologisk behandling størst vekt på hva som kan forordnes i allmennpraksis. I denne nye utgaven er det lagt til én eller flere faktabokser til hvert kapittel, med viktige hovedpunkter, noe som høyner den pedagogiske verdien. Kapitlet om seksuelt overførbare sykdommer er på om lag 40 sider, men godt og i hovedsak dekkende også for norske forhold.

Bruken av selektive antiinflammatoriske legemidler, såkalte biologiske legemidler, mot bl.a. alvorlige former for psoriasis, er omtalt, men svært kortfattet. Ny innsikt i de immunologiske forholdene ved psoriasis er knapt omtalt i det hele tatt, til tross for de store terapeutiske mulighetene denne kunnskapen kan gi oss. Definisjonen av enkelte efflorescens-begreper er lite tilfredsstillende: «Sår» er en altfor kort og upresis definisjon av ulcer, og en pustel bør ikke defineres som en «pussfylt vesikel». Kapittelinnstillingen, som delvis er ny, er ikke alltid like logisk: Lichen planus er omtalt sammen med granulomatøse sykdommer i ett kapittel, og hudsykdommer

hos eldre og gravide er plassert i et kapittel med overskriften Strukturelle hudsykdommer. I en for øvrig nyttig oversikt over aktuelle nettsider savner jeg den svært gode nettsiden til New Zealand Dermatological Society (1).

Det finnes et eksempel på en mer komprimert, pedagogisk og gjennomarbeidet lærebok i hudsykdommer på engelsk (2). For dem som likevel foretrekker en lærebok på norsk eller dansk, er denne etter mitt skjønn det beste alternativet. For allmennleger vil den være godt egnet for en oppdatering og repetisjon innen et viktig og spennende fag.

Petter Gjersvik

Institutt for klinisk medisin

Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Dermnet NZ. New Zealand Dermatological Society Incorporated. <http://www.dermnet.org.nz/nzds.html> [4.5.2010].
2. Gawkrödger DJ. Dermatology. An illustrated colour text. 4. utg. London: Churchill Livingstone, 2008.

Oppdatert lærebok i ortopedi

Sneppen O, Bünger C, Hvid I et al, red.

Ortopædisk kirurgi

7. utg. 688 s, tab, ill. København: FADL's Forlag

Danmark, 2010. Pris DKK 879

ISBN 978-87-7749-504-5

Den danske læreboken *Ortopædisk kirurgi* kommer ut for 7. gang og markerer med dette sitt 25-årsjubileum.

Boken er revidert og oppdatert på de aller fleste områdene. Målgruppen er først og fremst medisinstudenter

eller, som forfatterne selv uttrykker det: «studerende inden for det sundhedsvidenskabelige område». Den dekker meget godt de moderne ortopediske behandlingsprinsippene på en kortfattet, men likevel fullstendig måte. Dette er en basal innføring i diagnostisk metodikk, generelle behandlingsprinsipper, generell traumatologi og allmenn ortopedi. Til tross for de beskjedne 688 sidene, dekkes alle vesentlige temaer. Forfatterne makter å formidle ortopedisk diagnostikk og behandling på en lettfattelig måte.

Teksten er velskrevet, på dansk, og således lett å forstå for norske lesere. Den har svært gode og gjennomtenkte bilder og illustrasjoner (over 900), og kvaliteten på papir og innbinding er god. Jeg anbefaler boken på det varmeste til medisinstudenter,

allmennpraktikere og andre innen helsefag som arbeider med ortopediske problemstillinger, med behov for et kortfattet og godt oppslagsverk innen moderne ortopedisk kirurgi.

Jonas Fevang

Ortopedisk avdeling

Haukeland universitetssykehus

Klassisk lærebok i embryologi

Sadler TW.

Langmans embryologi

498 s, tab, ill. København: Munksgaard

Danmark, 2010. Pris DKK 575

ISBN 978-87-628-0939-0

Dette er en oversettelse, til dansk, av den nyeste utgaven av den klassiske *Langman's Medical Embryology* (1). Forfatteren konsentrerer seg om de viktigste og mest relevante kliniske aspekter av embryologi.

Målet er å formidle

en forståelse for prinsippene i fosterets utvikling, som kan anvendes i diagnose, behandling og forebygging av medfødte misdannelser.

Målgruppen er alle som er interessert i menneskets embryologi og tidlig utvikling av organer, men først og fremst medisinstudenter.

Boken består av to hoveddeler, generell embryologi med syv kapitler, og spesiell embryologi med 13 kapitler. I kapittel 1 innleder man med gamle og nye forskningsområder og introduserer grunnleggende prinsipper av molekylær regulering og signalprosesser. I de andre kapitlene beskriver man temaene med klassisk anatomisk embryologi, molekylære embryologiske aspekter, klinisk relevans (fremhevet i blå tekstbokser) med patologiske anatomiske aspekter, et sammendrag, og til slutt studentoppgaver (i gule tekstbokser) som oppfordrer til reflektert gjengivelse av pensumet. Bildematerialet er omfattende og består av mikroskopiske bilder av embryoer og organer under utvikling, fargelagte tegninger som til dels gir et tredimensjonalt inntrykk av embryonale prosesser, noen tabeller og bilder av individer med medfødte utviklingsavvik.

Det at embryologien blir gjort mer levende og virkelig ved å sammenlikne med klinikken, er viktig. Ser man nøye på innholdet i klinikkavsnittene, oppdager man

flere unøyaktigheter. Tre eksempler på dette er «Robin-syndromet» på side 361, her burde ikke begrepet «syndrom» bli brukt, men heller «Pierre Robin sekvens». På side 363 blir det unøyaktig når det står om dårlig prognose ved omtale av DiGeorges syndrom. Likedan på side 410, hvor man beskriver utvikling av holoprosencephali med at øyne og laterale hjerneventrikler «vokser sammen». Den korrekte embryologiske forklaringen er at telencephalon og sulcus opticus ikke deles under utviklingen. Likevel er klinikkdelen verdifull og forbedrer forståelsen for pato-embryologien.

For tiden bruker man flere engelske embryologilærebooks på norske universiteter, og *Langmans Medical Embryology* er en av dem. En dansk oversettelse vil sannsynligvis gjøre det enklere for norske studenter å tilegne seg fagstoff fra et vanskelig fagfelt. *Langmans embryologi* er noe kortere enn andre sammenliknbare embryologilærebooks, men dette går ikke på bekostning av essensielt lærestoff. Med mindre man ønsker å fordype seg spesielt i embryologien, er *Langman* velegnet for den studerende. Den gir en grundig oversikt over alle viktige embryologiske prosesser.

Harm-Gerd Karl Blaas

Nasjonalt senter for fostermedisin
St. Olavs hospital

Litteratur

1. Sadler TW. *Langman's Medical Embryology*. 11th Edition. Philadelphia, PA: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins, 2010.

Anvendelig filosofi

Nordby H.

Foundations of health care

Ethical dilemmas and communicative challenges. 182 s. Oslo: Unipub, 2009.

Pris NOK 349

ISBN 978-82-7477-447-6

Boken består av sju artikler, hvorav fire har vært publisert tidligere. Forfatterens intensjon er at den skal kunne brukes av forskere og studenter med interesse for de grunnleggende spørsmålene om forståelse

og etikk som finnes i samspillet mellom helsepersonell og pasienter. Kan sykdom og helse gis allmenne definisjoner? Hva skal til for å kunne si at to personer forstår «det samme»? Kan høyt spesialiserte fagpersoner egentlig forklare pasienter hva de mener, når de ikke har samme bakgrunns-

kunnskap? Er det mulig å si «sannheten» om kompleks sykdom, eller er man som lege dømt til å ta de avgjørelsene man tror vil gagne pasienten best? Uten å løfte frem radikalt nye veier å gå i samspillet mellom pasienter og hjelpere, gir forfatteren gjennom teksten hjelp og begrepsmessig verktøy til å analysere konkrete situasjoner vi kjenner igjen, avdekke hva som står på spill, se hvorfor det er viktig og hvilke konkrete handlinger som kan være gode eller dårlige. Eksempelene er hentet fra både legers, sykepleieres og ambulansepersonells hverdag, uten at implikasjonene er begrenset til noen yrkesgruppe.

«De beste løsningene på hverdagens kommunikative utfordringer og etiske dilemmaer er teoribaserte,» skriver Nordby, og legger til at en teori som kan lede til bedre løsninger enn de mest konvensjonelle, gjerne vil være relativt abstrakt og derfor utfordrende å lære og forstå for lesere uten filosofisk trening. Filosofens jobb er derfor å ta utgangspunkt i fenomener og utfordringer vi alle kan kjenne igjen, og utvikle abstrakte teoretiske prinsipper og begreper som kan tas ned igjen i konkret klinisk virkelighet. Det vil sette oss i stand til å tenke og handle bedre. Å tilby relevant nytenkning uten å kolliderer med sterke intuisjoner om rett og galt (da vil vi med rette forkaste teorien) er ingen liten utfordring, men Nordby lykkes godt.

Forfatteren er forbeholdlig klar og systematisk i fremstillingen. Han diskuterer inngående hva en filosofisk tilnærming i prinsippet har å by på i helsevesenet. Klargjøring av mye brukte begreper med uklart meningsinnhold, som *helse*, *sykdom*, *pasientautonomi*, *empati* og *omsorg* er en filosofisk oppgave. Analyser av hva som konstituerer det problematiske i etiske dilemmaer og kommunikative utfordringer, ofte to sider av samme sak, er en annen. Resultatet kan i begge tilfeller bli at enkle oppgaver viser seg å være mer komplekse enn man tenkte, men det komplekse kan også bli forenklet. Evaluering av faglig ideologi – som kunnskapsbasert medisin, empatibasert omsorg eller ulike etiske grunnprinsipper – er også en filosofisk oppgave. Som forfatteren påpeker, må alt helsepersonell filosofere. Vi er nødt til å handle på basis av etiske avveininger og meninger om hva som kjennetegner «gode» handlinger. Hvordan foregår forresten slik tenkning? Er det ved hjelp av regeltolkning eller personlige holdninger? Den som tar seg tid til å trenge inn i bokens litt krevende filosofiske språk, vil finne interessante svar.

Edvin Schei

Seksjon for allmennmedisin
Universitetet i Bergen

Betydningen av tankens kraft

Tørneke N.

Relational frame theory

Teori och klinisk tillämpning. 287 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2009. Pris SEK 254

ISBN 978-91-44-05453-7

Inntrykket man sitter igjen med etter å ha lest denne boken, er at den trolig må være en perle for dem som er vel innforstått med læringsteori. For dem som ikke er det, kan de innledende teoretiske

kapitlene fremstå som kompliserte, om enn delvis forståelige ut fra forfatterens åpenbare evne til å fremstille stoffet på en pedagogisk måte, med solid forankring i forskningsfronten innenfor lærings- og atferdsteorier.

Hovedformålet er å redegjøre for relasjonell rammeteori (Relational Frame Theory, RFT), som er en teori for å kunne forstå og påvirke menneskelig atferd, basert på en eksperimentell, forskningsbasert språkteori. Språk er i forfatterens budskap ikke bare uttrykte ord. Tenkningen er også en del av vår språklige atferd, men det er bare oss selv som kan iakttatte denne delen av vår verbale fungering. De grunnleggende prosessene i menneskelig språkutvikling anses som en videreutvikling av operant betingning, dvs. en måte å fremheve det spesifikt menneskelige utover høyerestående dyrs fungering. Dette innebærer, ifølge forfatteren, at de «hullene» som finnes i Skinners teoribygning, som er en videreutvikling av blant annet teoriene Pavlov utledet av sine dyreforsøk, nå kan utfylles ved hjelp av relasjonell rammeteori. Videre hevder forfatteren at mennesket, som tenkende vesen, har en egen evne til å påvirke sitt stimulus-respons-mønster via relasjonell innramming av sin innlæring av regelstyrt atferd. Begrepet relasjonell er i denne sammenheng ikke brukt som uttrykk for interpersonlig fungering, men som bilde på innbyrdes forhold mellom de forskjellige typene av tankeprosesser. En begrepsmessig finesse oppstår når forfatteren hevder at innramming ikke i utgangspunktet er innskrenkende på slik læring, snarere utviklende og utvidende.

Når leseren tas med inn i læringsteoretiske betraktninger på elementer innen psykoterapien, slik det fremstilles i de siste fire kapitlene, blir det hele mer gjenkjennelig. Her gis kliniske vignetter som settes inn i et læringsteoretisk perspektiv, og som derved blir mer praksisnært. Begreper fra psykoterapilitteraturen brukes til dels i andre termer, et eksempel er når begrepet «inn-